

Om släkten Reventlows svenska historia

Magnus Fürst, december 2013

Om bokskogar och om Katedralskolans vårdträd.

Under min uppväxt på Orup i Skåne umgicks vår familj flitigt med familjen Bonde på Bosjökloster. Vi hade mycket roligt tillsammans under middagar och jakter. Det var gott om vilt och på åtskilliga jakter deltog far plus alla fyra sönerna. I och med att far pensionerades och vi flyttade till Oshult blev umgänget sporadiskt. Jag blev därför både överraskad och glad när äldste sonen Claes Bonde ringde mig för en tid sedan. Vi hade inte pratats vid på många år.

Han hade ett ganska speciellt ärende. Han ville veta om jag visste vem av mina släktingar som planterat den berömda Boken på Katedralskolans gård i Lund. Katedralskolan, även kallad "Katte", är nordens äldsta skola och grundades 1085. Förmodligen har skolan haft en mycket hög status och var naturligtvis välkänd i Danmark.

Vi hade hört talas om att det var en Reventlow som donerat Boken, men vem? Anledningen till frågan var att man nyligen hade sågat ner den. Det var bland annat eldning intill stammen som hade skadat den svårt. Claes frågade rektorn om han visste vem som donerat den till skolan, men han kunde tyvärr inte svara på det. Boken kan ses på nätet under fyra årstider: Katedralskolan.se och klicka på Bildarkiv och Boken. På hemsidan står det att Boken planterades 1857 och att den var 20 år vid det tillfället. Den blev alltså 175 år. Det finns mycket intressant läsning om den, till exempel en "minihistorik" av Örjan Paulin:

Det är nog inte särskilt ovanligt eller märkligt att en skola har ett vårdträd. Katedralskolan har det också - en bok. Möjligen kan Katedralskolans vårdträd ändå sägas vara lite ovanligare och märkligare än flertalet andra i vårt land. Det följande anförs som skäl för detta påstående:

Katedralskolans vårdträd planterades år 1857 av dåvarande rektorn Gustaf Magnus Sommelius. Trädet, en bokplanta, var en gåva till skolan. Enligt givaren var plantans ålder då 20 år, d v s den började gro samma år som Katedralskolan flyttade in på den tomt där den alltjämt har sin hemvist. Rektorn planterade trädet som en liten ersättning för det lilla stycke av den stora trädgården som då tagits i anspråk som skolgård. Det speciella - och unika - med detta vårdträd är: Alltsedan 1869 finns för varje år förtecknat datum för trädets utslagning, efter några år därtill specificerat i tre steg: 1. Första knopparna sprängda, 2. Knopparna allmänt sprängda, och 3. Trädet fullt lövat. Och alltsedan 1869 åligger det skolans lektor i biologi att ansvara för denna datering, samt införande av dessa data i en särskild bok, "Boken om boken", vilken idag torde utgöra ett fenologiskt dokument utan motstycke i vårt land. Och så en sak till: Alltsedan 1887 har man, samma dag eller dagen efter steg 3, vid en ceremoni på skolgården med tal och sång - och i modern tid även dans - firat boken.

För att ta reda på om det var en Reventlow och vem det i så fall var som donerade Boken måste vi gå tillbaka i tiden till de första släktingarna som invandrade från Danmark till Sverige. Den danske statsministern, länsgraven mm, Christian Detlev Reventlow (1748-1827) hade tolv barn varav 8 överlevde barndomen. Einar Carl Detlev (1788-1867), var nummer tio. Han blev farfar till min mor, Ebba, och hennes syskon. Han gifte sig med sin äldste brors dotter! Hon hette Hildeborg Sophie (1804-1868). De flyttade från Danmark till Sverige och bosatte sig på Pugerup som inhandlades 1845. I köpet ingick minst åtta andra gods i Skåne och Västergötland, men en del avyttrades senare bland annat Brostorp och Skarhult. Karl XIV Johan var tidigare ägare till flera av dem. Einar byggde Vennberga som ligger i närheten av Pugerup. Förebilden var troligen hans barndomshem Pederstrup i Danmark. Einar som var jurist har enligt Christian Fürst skrivit böcker i både nationalekonomi och jordbruk bland annat *"Några ord i frågan om svenska presterskapets aflöningsätt"* 1859 och *"Nationalekonomiska betraktelser"* 1865.

Einar Carl Detlev Reventlow 1823 (35 år)

Hildeborg Sophie (1804 - 1868)

Reventlowgårdar

Pugerup

Pederstrup (numera Reventlowmuseum)

Vennberga

Einars (alltså Einar Carl Detlev) författarskap visar att han var en kreativ ekonom och man kanske kan betrakta de omfattande affärerna till att börja med som planerad spekulation. Einar och Hildeborg fick barnen Benny, Agnes, Einar (f 1839), Conrad, Christian, Hilda och Frederik ”Fritz”. När Fritz (f 1850) som var yngst föddes var hans far 62 år och hans mor 46! De första föddes i Danmark men Hilda och Fritz i Sverige.

För att återgå till frågan om donationen av Boken efter den här utvecklingen så bör det alltså vara morfars far, Einar Carl Detlev, som donerade den när han var 69 år gammal 1857. Detta bekräftas även av mor på ett av de inspelade banden som bror Calle gett mig (se vidare längre fram). Sönerna tog med största sannolikhet studenten på Katedralskolan och inte på Spyken som kunde ha varit ett alternativ. Enligt ”Projekt Runeberg” tog Einar studenten 1859. Det finns ingen uppgift om när det var dags för Conrad som var ett år yngre. Enligt Sydsvenskan blev Christian student i Lund samma år, alltså 1859, vilket verkar märkligt. Det året skulle Einar vara 20, Conrad 21 och Christian 17 år. Är det möjligt att bröderna tog studenten samma år? Hade de gemensam undervisning i hemmet av en guvernant innan de började i gymnasiet? Vem vet!? Boken donerades i samband med att åtminstone två bröder hade börjat på Katedralskolan. Fritz, som var tolv år yngre än Einar, tog kanske studenten ca 1870. Ett nytt vårdträd har nu planterats på det gamla trädets plats.

Jag har själv inte haft mycket kontakt med varken Vennberga, Pugerup eller Katedralskolan. Däremot har jag blivit präglad av boken och bokskog. Jag har växt upp intill en liten bokskog och tycker om den speciella stämningen som bara finns i bokskogar, särskilt på våren.

När familjen bodde på Orup var umgänget ganska intensivt med trevliga människor som bodde runt Ringsjön - Ringsjögänget. Ibland träffades de hemma hos oss på middagar och då deltog ofta familjerna Ekströmer och Sporning. Detta var för det mesta förenat med diverse underhållning där gästerna själva bidrog. Vi blev även inbjudna till jakter på gårdarna runt sjön. Jag har en stämningsfull oljemålning av en bokskog vid Klinta inte långt från Pugerup. Man ser där en jägare med höjt gevär och med ett rådjur på kornet. Mor mindes från sin uppväxt att bokskogarna hade en mycket större utbredning än vid den tiden då vi bodde på Orup.

Boskogen

Tavlan med boskogen var en gåva till morfar Fritz från konstnären Axel Hjalmar Lindqvist (1843-1917). Observera jägaren och rådjuret. Han var en produktiv landskapsmålare och hans vanligaste motiv var boskogar nära Ringsjön. Lindqvist blev teckningslärare på Katedralskolan 1865 då morfar var 15 år. Tavlan har en text på baksidan som delvis är omöjlig att läsa: "Motiv från präst..... skogen vid Klinta julen 1899. Till tack för julbesök 1899. Härmed återlämnas Rådjuret, tack för lånet".

Klinta ligger ganska nära Vennberga och Pugerup. När vi bodde på Orup jagade vi änder några gånger vid en märgelgrav på Klintas mark. Vid ett tillfälle hade vi ingen hund med oss som kunde apportera de änder som föll i vattnet. Calle fick hoppa i och simma efter dem. När vi kom hem lämnade han rikliga blodspår på golvet. Förklaringen var enkel - han hade fått en hel del blodiglar på sig vid simningen. Far hällde upp ett bad åt honom och tömde ett stort paket salt i vattnet. Effekten var spektakulär men ruskig! Blodiglarna släppte greppet men i badkaret såg det ut som Calle förlorat allt blod. Som väl var försvann det efter en dusch och han tycktes helt opåverkad men en erfarenhet rikare.

Själv var jag med och jagade rådjur några gånger i den vackra bokskogen vid Kulleberga som också ligger i närheten av Pugerup. Skogen tillhörde Bosjökloster och jakten leddes av Philip Bonde, Claes farfar. Där upplevde jag ungefär samma situation som den som avbildats på tavlan. Det var en vacker, solig höstdag och bilden med rådjuren i solen och hela stämningen gjorde att jag inte kunde skjuta. Efteråt kände jag mig skamsen, vi hade ju gått miste om ett djur. Farbror Philip tröstade mig och tyckte att det däremot var en berömvärd och mänsklig handling. Jag kan mycket väl förstå att mors farfar, Einar, hade en sådan känsla för bokskog och bokar och att det var därför han ville donera Boken till Katedralskolan.

Min morbror Einar tog studenten på Katte. Jag tror att hans fyra systrar gick i en flickskola. Så var det på den tiden. Far tog däremot studenten på Spyken och där gick även jag men bara ett år i "*första ring*". Jag hade förresten samma lärare i matte som far! Han kallades för B-minus.

När jag pluggade statistik på universitetet 1953 hyrde jag pigkammaren hos familjen Sven Ingvar & Ingegerd Henchen som hörde till vårt umgänge. De bodde i norra delen av stan. Dottern i huset, Cilla, senare känd från Lundaspex och Stockholmsrevyer, gick då på Katte. Jag minns särskilt en morgon när hon skulle ha en studentskrivning. Hon hade försovit sig och väckte mig i panik och bad mig skjutsa henne till Katte. Lund är den stad i Sverige som har den största nivåskillnaden inom staden. Det innebar en enda lång utförsbacke med Cilla på cykelns pakethållare. Det gick med blixstens hastighet längs den gatstensbelagda huvudgatan ner till Katte i nedre delen av stan. Cilla klarade skrivningen med glans men var förmodligen rätt öm i baken efter cykelturen. Det här var det närmsta jag kom den berömda Katedralskolan och Boken såg jag inte röken av.

Vad hände med släktingarna i Sverige?

Nu föll det sig så att när jag började gräva efter svar på frågan om Boken så väcktes ett nytt intresse för att följa släktens fortsatta historia i det nya hemlandet. En hel del saker som jag länge undrat över fick nu sina förklaringar.

Släkten hemsida (www.Reventlow.dk) är värdefull som kunskapskälla och Christian Fürsts sammanställningar av släktens förgreningar och inbördes relationer är otroligt ambitiösa och helt oombärliga. Men det mesta vi vet om släktingarna är hur och med vem de förökat sig och vad resultatet blivit. Det är ofta de personer som gjort sig ett namn som fortfarande lever kvar i Danmarks historia som vi kan lära känna litet närmare. Men då blir det ju mer som offentliga personer. Vi får egentligen inte veta något om människorna bakom namnen. Ett av få undantag är väl drottning Anna Sophia Reventlow men då handlar det om en roman från 1912.

Calle gjorde 1964 och - 65 intervjuer med mor när de första bandspelarna kunde köpas. Jag hade tidigare inte lyssnat på inspelningarna eftersom banden hade klibbat ihop. Efter viss möda och med Pontus hjälp gick det äntligen att höra rösterna skapligt. Ett annat band från 1970 som var trasigt lyckades jag laga. I ett slag lättade dimmorna och olika händelser i släktens svenska historia klarnade. Mor hade även skrivit anteckningar i ett litet häfte om möbler, tavlor och andra föremål som fanns i föräldrahemmet och som delades mellan oss bröder. En del kommentarer där blev nu intressanta i det här sammanhanget.

Mor hade ett gott minne och gillade att berätta om släktingar som hon kände eller hört talas om. Jag fick ett intryck av att flera av dem var tämligen originella. Det är klart att man gärna drar fram sådant som är avvikande och kan förgylla en berättelse. Mor var ju ganska ung när hon träffade släktingarna eller hörde historier om dem och det som först fastnade i minnet var väl sådant som var ovanligt eller komiskt. Hon försatte inga tillfällen att berätta en rolig historia när hon till exempel skulle beskriva sina släktingar. Man får då inte låta lura sig och tro att vederbörande alltigenom var knäppskallar. Man kan ju undra vad man själv blir hågkommen för. För min del blir det väl att jag alltid i vaket tillstånd rör på mina tår.

Benny gifte sig med sin morbror (som också var hennes kusin) Ferdinand Reventlow och bosatte sig på Brahe Trolleborg och tillbringade somrarna på Pederstrup. Familjen ägde flera andra slott och var säkert bland Danmarks mest förmögna. Där levde Benny nästan som en drottning och styrde över ett stort hushåll med en talrik tjänarstab. Hon och hennes son Christian Einar, som var den ende överlevande av åtta syskon, fick mycket stor betydelse för de svenska släktingarna.

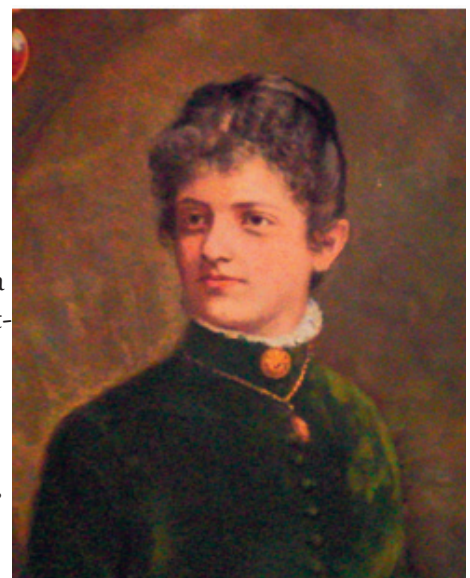

*Benedicte (Benny) Christine
(1834 - 1893)*

*Mors kusin Christian Einar Reventlow 1864-1929.
Här tycks han teckna eller måla vilket var hans stora intresse.*

Agnes gifte sig med en kusin, Christian Detlev Fredrik R. och bosatte sig först på Ugerup i Kristianstads län och till slut på Hedvigsfriid i Halmstad. Det verkar inte som det blev något lyckligt äktenskap. Enligt mor sysslade Christian Detlev mest med *"odygd vilket han inte hade råd med"*. De fick två barn, Hildeborg och Malvina. Pappan hade ett *"kabinett"* som han var mycket rädd om. Det innehöll mycket värdefulla saker och bara Hildeborg var anförtrodd att städa rummet och kabinettet. Hon upptäckte till sin förundran att det på golvet blev fler och fler små fläckar som dessutom var svåra att avlägsna. Efter ett intensivt detektivarbete och mycket funderande löstes gåtan så småningom. Det var nämligen pappans skor som var boven i dramat. De *"knirkte"* besvärande och han hade borrarat små hål i sulorna och droppat in olja i hålen. Problemet för honom försvann men kvarstod sannolikt för dottern som fick skura golvet. Hildeborgs barnbarn fick också namnet Hildeborg (Wallenstierna) och levde i Stockholm med sina barn Bo (som nyligen avled) och Eva.

Agnes Reventlow (1864-1918)

Enligt Projekt Runeberg sköter sonen **Einar** "*faderns Skånska gods*". Även Sydsvenskan (se nedan) nämner att Pugerup övertogs av Einar efter faderns död. Man undrar varför han sedan slog sig ner på gården Bistingsmåla utanför Mönsterås i norra Kalmar län där han efter många år gifte sig med den nästan 30 år yngre Charlotta Jonsson som var en "*duktig och praktig människa*".

Conrad (1840-1905) var löjtnant vid Skånska husarerna och deltog i dansk-tyska kriget. Vid ett tillfälle reste han med tåg till Stockholm och hamnade i en kupé med ett par trevliga herrar som talade mycket om jakt. Till slut presenterade han sig och deltog i samtalet. Det slutade med att en av herrarna, greve Sparre, bjöd hem honom till sig. I huset fanns ett par förtjusande, ogifta döttrar varav den ena var särskilt ståtlig och vacker. Tycke uppstod och pappan tillfrågades av Conrad om han fick fria till den sköna. Sedan dröjde det inte länge förrän Conrad gifte sig med den 23 år yngre Teresita. Hon var blond och hade ett hår som räckte henne till knäveckan. Som brud hade hon utslaget hår och en rosa klänning! Systemen hade ännu längre hår och hon var tvungen att bära sina flätor på armen när hon var ute på promenad.

Teresita Reventlow
född Sparre af Söfdeborg (1861-1955)

De nygifta bodde först på Trulstorp men bytte senare till en gård i Sörmland. Med tiden fick de lämna den gården och flyttade sedan till olika platser bland annat till Tranås. De fick två pojkar som båda dog tidigt. Troligen fick de ekonomisk hjälp från Brahe Trolleborg. Teresita fick som änka och tillhörande ätten Reventlow pension bland annat från Drottning Anna Sofias stiftelse i Danmark. Teresita bosatte sig till slut i Höör där mor och jag besökte henne åtskilliga gånger. Hon bodde i ett litet hus som var fyllt med allsköns pinaler som hon samlat under sitt liv men som gjorde att man fick vara mycket försiktig när man rörde sig. Bäst var att försöka sitta stilla. Jag har ett positivt och levande minne av denna vänliga och färgstarka gamla dam. Hon var fortfarande mycket stilig och man anade att hon varit väldigt vacker som ung. Jag har tyvärr inte funnit någon bild av Conrad.

Christian var den av syskonen som vi vet mest om eftersom mor från 9 års ålder lärde känna honom då han flyttade till Lund.

Christian Reventlow i sitt hem på Råbygatan i Lund

Christian Reventlow. Porträttet målades av hans vän den kände danske konstnären Sigvard Hansen. Båda blev insnöade på Finnhult under en hel vinter och då målades tavlan. Den hänger hos mig och porträttet är enligt mor mycket likt.

Christian bodde på Finnhult som ligger nära Ringsjön men ägde även Jeppstorp. Efter att han flyttat till Lund 1902 använde han Finnhult som sommarnöje. Karriären startade med att han var page vid Oskar II:s hov. Han blev den förste akademikern i släkten. Som jurist verkar han ha haft flera viktiga uppdrag. Christian förblev ungtjänst hela livet men höll sig med hushållerska. Han målade vackra tavlor, både akvareller och oljor. Mor har berättat en hel del om honom och det är uppenbart att hon tyckte mycket om honom. Han väckte hennes intresse för historia och arkeologi vilket tyder på att de pratade mycket med varandra. Det intresset delade hon senare med sin blivande svärfar Carl Magnus Fürst.

Historierna hon berättat för oss om Christian vittnar dock om en ytterst originell person. Han var klen, ytterst mager och mycket frusen av sig. Det berättades att han hade elva filter plus lakan och örngott av ylle när han sov och hade många varma plagg på sig även sommartid. Ibland gick han till sängs i september och steg först upp när yttertemperaturen blev acceptabel. För att försöka bryta mönstret besökte han en gång Kneipbaden i Norrköping. Där lyckades man få honom att reducera antalet kalsonger med 6 par! Återstod bara ett par. Han fick även lära sig "luftbad" som tydligen var senaste flugan inom hälsovården. Hemkommen tillämpade han den nya metoden framför ett öppet fönster på morgonen. Han andades djupt, gick runt i rummet och rörde på armarna. Det hjälpte tydligen för han blev faktiskt litet "käckare". Han tyckte mycket om fäktning vilket mor förvånade sig över eftersom det antagligen krävde en viss ansträngning. Som sparringpartner hade han anställt en "betjäntpojke". Denne pojke byttes ut ibland, men alla kallades Oskar. *"Varje förmiddag promenerade han hem till oss vid 11-tiden", berättade mor, "då vi barn som gick i skolan hade frukostrast. Han tyckte om att umgås och prata med oss och föräldrarna".*

Under Lundatiden sköttes han om av en mamsell och en jungfru. När brorsbarnen kom på sina regelbundna besök hem till honom fick de lära sig att visa behärskning i med- och motgång. Hushållerskan hade bakat munkar och hon fick i uppgift att placera olika slantar av skilda valörer i en del av dem. Pengarna kokades noga i förväg. Oavsett om något av barnen hade tur eller otur när de bet i sin munk så gällde det att inte visa för mycket av vare sig glädje eller besvikelse.

Hilda var som tonåring mycket sjuk, blev opererad i ryggen för trolig TBC. Läkningen påskyndades genom att man placerade "gula ärtor i det därigenom öppet hållna såret" enligt mor. Hilda blev konstnär och bosatte sig i Helsingborg. Flera tavlor av henne finns nu hos en del av hennes syskonbarnbarn bland annat med motiv från Brahe Trolleborg.

Hilda Reventlow (1836 - 1897)

Christian och **Fritz** visste nog inte mycket om jordbruk när de fick ansvaret för gårdarna enligt mor. Det var inte vanligt att den yngre generationen i högreståndsfamiljer fick en yrkesutbildning. I stället anställdes inspektorer som hade den kunskapen och de hade naturligtvis ganska fria händer.

När Ringsjön sänktes 1882-83 blottlades en stor mängd bosättningar från stenåldern. Bröderna ägnade sig på fritiden åt att kartlägga, samla och dokumentera alla fynd på ett högst professionellt sätt och nästan alla fynd tecknades av. De blev självlärda och mycket intresserade arkeologer. Allt finns nu samlat på Historiska Museet i Stockholm. Arbetet följdes med stort intresse av den tidens auktoriteter på området. Artiklar i Sydsvenska Dagbladet från till exempel 8 oktober 1939 är belysande. En samlad översikt av alla utgrävningar och boplatser mm finns i "Frostabygden 1995" (Frosta Härads Hembygdsförening).

Morfar gifte sig när han var 39 år med Mathilde Motke 1889. Mor beskrev själv sin mamma så här och hur föräldrarna blev ett par: *"Efter godsförvaltaren Lorensens utsago var det faster Bennys mening att Christian Einar och mamma skulle bli ett par. Kanske hade de blivit det, om inte moster, när mamma på sommaren var på Pederstrup, även kommit dit. Hon lär ha varit underbart söt, vilket syns på foto från den tiden. Vid något tillfälle flammade onkel upp och gav moster en kyss. – Och då ansåg han att det fordrade att han gifte sig med henne! Man måste le, när man tänker hur lågt en kyss sjunkit i kurs!!"*

Mathilde Moltke
(1861 - 1945)

Fritz Reventlow
(1850 - 1910)

Enligt faster Teresitas utsago skall onkel aldrig ha älskat moster, utan tillfälligheten avgjorde det hela. Om mamma verkligen tänkt gifta sig med onkel, måste detta ha varit ett hårt slag i ansiktet på henne.” Här kan jag inflika att äktenskapet höll i tjugo år och att de fick fyra barn varav endast ett överlevde, dottern Ermegård. Hon förblev mors goda vän livet ut. Christian Einar gifte om sig 1909 med Lucie-Marie Haugwitz-Hardenberg och fick två döttrar och en son med henne. Sonen dog redan vid 16 års ålder.

Mor fortsatte: ”Enligt brev från Komtesse Henriette Knuth, så var mamma en mycket söt och älskvärd värdinna på moster Agnes bröllop, och där lär Pappa blivit förtjust i henne. Så vitt jag vet var mosters bröllop 23 juli. Mammans och pappas förlovnings eklaterades d. 8 aug och bröllopet stod 9/10 1889. Från bröllopet reste brudparet direkt hem, och när de på kvällen kom till Wennberga, där mycket folk samlats, mottogs de med att Hildeborg slängde en stor katt in i vagnen till mamma, som blev förskräckt och illa berörd. Av kattens beteende kunde man utlista om äktenskapet skulle bli lyckligt eller ej. Vare med katten hur som helst, äktenskapet blev lyckligt. Jag har aldrig hört mina föräldrar säga ett ovänligt ord till varandra, aldrig hört dem disputeras eller vara av olika mening.

I början av sitt äktenskap vet jag att mamma bytte underkläder varannan dag. Detta till hushållerskans stora missnöje, och hon sa’ hotfullt att ”det kommer grevinnan nog att vänja sig av med.” – Det var inte underligt att mamma ville pröva allt det vackra hon fått i sin personliga utstyrel av faster Benny. Jag minns även hur vi som barn klädde ut oss i hennes mycket eleganta ”peignoir”. Även om modet dekorerade spetsiga skor gick mamma alltid med trubbiga, som syddes till henne av skomakare Olsson i Lund. (Prof. Bööks svärfar).

Under Wennberga-åren – som blott voro 6, förstod mamma att göra sig älskad, det har jag sett många bevis för. Vilken vördnad ”folket” hyste för herrskap såg jag 1914 då en gumma på Pugerup tog upp mammans kjolkant och kysste den! 1914!!

På Wennberga hade föräldrarna ett trevligt umgänge på Lyby, Sextorp, Fulltorp, osv. Men mamma hade nog ej så mycket glädje av det för åren 1891-1895 fick hon fyra barn, av vilka den näst äldsta var en liten pojke, som dog på min ett-åriga födelsedag.

Pappa var mycket intresserad av trädgårdsskötsel, särskilt av fruktträd, och av fornforskning.”

Detta skrev alltså mor själv. Efter att Mathilde och Fritz gift sig föddes sammanlagt sex barn i rask följd, men ett överlevde alltså inte.

Ebba, Einar och Benny föddes respektive 1891, 1893 och 1894 på Wennberga. Sedan föddes Viveka 1896 och Märta 1898 båda på Vrangelsborg nära Ringsjön. Här hyrde familjen in sig på somrarna under två år efter att man flyttat till Lund 1895. I Lund bosatte de sig först i Gamla Gyllenkrok-ska huset på Stora Södergatan 25.

Fritz och broder Christian kunde fortsätta sitt arkeologiska arbete i Lund och hade då samarbete med Kulturen och dess arkeologer. De var väl kända i Ringsjöbygden och folk fortsatte att komma med fynd som de gjort på sina marker. Däremot uppstod med tiden en konflikt med ledningen på Kulturen och det blev orsaken till att bröderna beslöt att skicka allt sitt material till Historiska museet i Stockholm.

Flytten till Lund måste ha inneburit en stor förändring för Fritz och Mathilde. Orsaken till flytten, själva flytten och omställningen till ett betydligt mer borgerligt liv ställde nog stora krav på dem. Morfar arbetade under en tid på sockerfabriken i Örtofta söder om Lund dit han åkte med tåg. Han hade knappast gjort det om det inte hade varit av ekonomiska skäl. Å andra sidan lär han ha haft det väldigt trevligt på arbetet eftersom där även fanns ett par adliga vänner. Familjerna Fürst och Reventlow bodde då på St. Petri Kyrkogata. Far berättade att han ibland mötte morfar tidigt på morgonen då han var på väg till tåget. Det kunde vara helt mörkt i staden och morfar hade en liten lykta som han lyste sig med. Han drabbades en dag plötsligt av blåssten på hemväg från arbetet och blev därefter tvungen att stanna hemma. Sjukdomen är mycket smärtsam när man kastar vatten och han lär ha varit mer eller mindre sängliggande i många år då mormor fick fungera som sjuksköterska. Att operera var otänkbart på den tiden.

Det var en ganska dyster period för familjen. Märta var bara ca två år när problemen började. Mor skriver i sina anteckningar: *”mina föräldrar trots många motgångar och Pappas svåra och mycket smärtsamma sjukdom, alltid levde lyckliga...”*. Mormor blev alltså änka vid 49 års ålder (1910) och hade en rejäl skara småbarn att ta hand om. Mor som var äldst fick hjälpa till en hel del med sina småsyskon och med hushållsarbetet.

En klar ljusglimt i tillvaron var det årliga besöket på Brahe Trolleborg i Danmark under somrarna. Man tillbringade ca två månader där från år 1900. Det var som att komma till en helt annan värld. Där bodde hennes faster Benny till sin död och nu var det hennes son, kusinen "onkel Christian Einar" som styrde. Han var känd som en mycket skicklig grafiker och tecknare av speciellt hästar. För oss bröder har hon berättat om denna drömtillvaro som egentligen förtjänar ett särskilt kapitel. Inspelat på band finns en livfull beskrivning av gäster och anställda och om ridning, havsbad, utflykter med fyrspann, tennis och otroliga middagar mm. Hela stämningen andas stor generositet och släktkänsla. Mor vågade aldrig berätta för sina kamrater i Lund hur hon tillbringade somrarna. Antingen skulle de ta det som grovt skryt eller som väldigt fria fantasier.

Syskonen Reventlow på Brahe Trolleborg. Einar till vänster därefter Märta och Benny i vagnen. Ermegård, Vivi och Ebba.

Ateljéfoto från Lund. Märta, Einar, mamma Mathilde, Benny, Ebba och Vivi

När mina föräldrar hade flyttat till Målilla bosatte sig mormor på Christineberg hos familjen Sporning tillsammans med moster Vivi för att det skulle bli lättare att umgås. Nästan dagligen fick de besök av Staffans blivande svärfar Bengt Sporning för en pratstund. När vi flyttat till Orup bodde de periodvis hemma hos oss.

Slutligen drabbades mormor av en hjärnblödning och då skötte mor om henne i vårt hem ända tills hon dog. Mormor var varm och mycket humoristisk och kunde ta barn i alla åldrar på rätt sätt. Vi tyckte väldigt mycket om henne. Jag uppfattade henne alltid i högsta grad närvarande. Hon var kroppsligt och språkmässigt livlig och hon bröt tydligt på danska. Danska blev ett språk som vi bröder hade lätt att förstå inte minst för att mor, så snart hon hade anledning, talade flytande danska. Det gjorde hon till exempel så snart hon träffade danska släktingar eller var på besök i Danmark.

Innan jag fick en slutlig förklaring från intervjuerna med mor funderade jag mycket på vad orsaken kunde vara till att Fritz och Mathilde flyttade från Vennberga till Lund. Jag diskuterade detta med Claes Bonde. Han har både god lokalkännedom och kunskap om livet på landet under den tiden.

Det fanns enligt Claes en del exempel på inspektorer som skott sig på sina arbetsgivare som inte hade riktig koll på vare sig folk eller affärer.

Mor berättade att man på Pugerup lät bygga en mycket stor ladugård i gråsten som då var senaste modet inom jordbruket. Jag tror att tanken var att de tjocka stenmurarna skulle bidra till att hålla en hög, jämn värme under köldperioder. Jag har själv imponerats av ladugården. Man har använt stora stenar som måste ha varit svåra att få på plats och den blev sannolikt mycket dyr. I och med mors berättelser har ju det hela klarnat.

Mormor Mathilde på Christineberg, Målilla. Hon var aldrig överksam. Om inte annat så hade hon alltid en stickning till hands. Detta gick i arv till mor Ebba. Mathilde och moster Vivi bodde i ett hus som låg nära huvudbyggnaden.

Det var svåra år för jordbruket under 1880-talet och det verkar ha kulminerat åren 1893-94. År 1895 gick det inte längre att klara ekonomin. Då övertogs gårdarna av mors kusin Christian Einar som var son till mors faster Benny på Brahe Trolleborg. Fritz med familj flyttade till Lund. Gårdarna såldes vidare 1918 med mycket god förtjänst. Detta blev nödvändigt för Christian Einar på grund av en ny dansk lag som avskaffade fideikommissen. Christian Einar blev tvungen att lösa ut släktingar som plötsligt fick arvsrätt med 4 miljoner kronor - en närmast astronomisk summa på den tiden. Denne Christian Einar måste ha betytt mycket för de svenska släktingarna. Utan tvivel hjälpte han flera av dem ekonomiskt så länge han hade möjlighet. Han var tydligen omåttligt rik fram till att den nya lagen infördes och samtidigt hade han även en stark släktkänsla.

Maria Reventlid har berättat att Vennberga brann ner ca 1902 och att även Pugerup brunnit. Då försvann troligtvis alla handlingar som rörde gårdarna. Detta inträffade alltså efter att mors kusin Christian Einar övertog dem.

Mor skrev i sina anteckningar: "*Saker och ting från Oshult*" att hon hade ett tidigt minne av en inspektor på Vennberga som hette Eugen Münchmeyer och hans syster Marie Louise. Det finns inget som tyder på att inspektorn skulle vara en oärlig person.

Giften mellan nära släktingar och eventuella konsekvenser

Giften inom samma stånd och gärna med kusiner var fortfarande vanligt i adelskretsar på den tiden. Tanken bakom sådana giften var väl både att man visste vad man gav sig in på och att man inte splittrade tillgångarna för mycket. För barnen innebar det naturligtvis en risk, om de hade otur, att de kunde avvika på något sätt från det "normala". Morfars pappa gifte sig med en brorsdotter vilket betydde ännu närmre släktskap mellan makarna. Trots det verkar det som om barnen haft turen att undgå degenerativa effekter.

En sak som jag lagt märke till är att vissa föräldrar drabbades av att flera av deras barn dog i mycket tidig ålder. Barnadödligheten på den tiden var hög men förhållandevis låg hos familjer som hade det socialt bättre än genomsnittet och det hade våra förfäder.

En faktor som påverkade barnadödligheten mycket starkt under 1800-talet och tidigare var bruket att inte amma barnen. Istället matade man dem kanske med en blandning av mjölk från ko eller get med något annat som de fick serverat i "dihorn". Dålig rengöring av hornen till exempel medförde risk för smitta av diariesjukdomar och annat. I slutet av 1880-talet fick information om amningens betydelse genomslag i Sverige och då minskade dödligheten radikalt.

Överklassens kvinnor ammade nog sällan själva utan överlät det till särskilda ammor. Trots det var barnadödligheten ibland stor. Ta till exempel drottning Anna Sofie. Hon fick sex eller åtta barn med kung Fredrik IV men alla dog som små. Är man konspiratoriskt lagd kan man ju spekulera i om det kanske var kronprins Christian som inte såg fram mot att få halvsyskon. Han hatade ju sin styvmor.

Det är nu väl känt att risken för barnadödlighet och missfall ökar som en följd av för nära släktskap mellan föräldrarna. Benny förlorade fyra av fem barn. Enligt mor förlorade hon sju av åtta barn. Efter födseln dog två inom en månad och två inom ett år. En flicka som var dövstum dog efter 3½ år. Det var sannolikt en följd av hennes eget äktenskap med en morbror och föräldrarnas lika nära släktskap med varandra.

Mor skrev: *"Onkel Christian Einar var en mycket originell man. Han var, antagligen till följd av föräldrarnas nära släktskap alldeles utvecklade i vissa avseenden. En alltför genomförd bortskämning av pojken gjorde nog sitt till."* Men hon skrev även: *"Onkel Christian Einar var obeskrivligt hjärtlig och rar, och man kunde inte annat än hålla av honom. Han ritade och målade och litograferade i synnerhet hästar, med schvung i konstnärlighet. Han talade förutom 3 världsspråk även italienska och spanska. Han hade synnerligen lätt att lära utantill och kunde massor av vers, alltifrån Eddan. Även dikter på utländska språk kunde han efter många år läsa upp felfritt. Han körde och red väl. Hade kapplöpningsstall i Hamburg, där en gång en hingst, som jag tror hette Belizar vann stora priset. Hans hundgård var berömd och han intresserade sig huvudsakligen för pointers och taxar."*

Den sista generationen Reventlow i Sverige

Det såg lovande ut för släkten Reventlows utveckling i Sverige åren efter att mors farfar Einar kommit från Danmark och etablerat sig i Skåne i mitten av 1800-talet. Hustrun födde fyra söner som i sin tur skulle kunna bredda släkten och se till att den verkligen fick ett rejält fotfäste i landet. Av döttrarna förblev en ogift, en flyttade till Danmark men en stannade i Sverige och gifte sig med en kusin Reventlow.

Hon fick två döttrar men ingen son. Av mors farfars söner förblev oturligt nog två av dem ungar hela livet men de klarade livhanken genom att hushållerskor skötte om dem. En av dem gifte sig visserligen på äldre dar med sin hushållerska men han var då för gammal att skaffa barn. Den tredje fick två barn men tragiskt nog avled de redan som små. Den fjärde och yngsta sonen, Fritz, såg däremot ut att lyckas. Han och hans Mathilde som konstigt nog inte var hans kusin fick faktiskt en son bland alla döttrarna. Men ack vilken otur, han adopterades av en tysk släkting och lämnade Sverige för gott. Einar gifte sig med Lilly Reventlow som dock var betydligt mer avlägset släkt än kusin. Han såg till att hans gren av slakten genom sonen Fritz och dennas söner nu lever vidare i det nya hemlandet.

Kvar lämnades de stackars döttrarna. En förblev ogift och en gifte sig i Tyskland med en adelsman som dock inte var släkt. De sista två fick hålla till godo med ofrälse män, Calle Fürst och Lars Harald Mörling. Detta gjorde att det blåa adliga blodet späddes ut i nästa generation. Men kanske det ändå fanns något positivt i det. Nya friska gener är kanske ändå inte att förakta!

Så slutade den urgamla fina, ärofyllda slakten Reventlows svenska historia men den lever kvar och breder ut sig i framför allt Danmark och Tyskland.

*Ebba 1932, 41 år gammal när jag var ett år.
Det mesta i den här släkthistorien grundar sig på hennes berättelser.*

Ebba Furst (1891 - 1970)

Einar Reventlow (1893 - 1974)

Benny von Rheinbaben (1894 - 1965)

Viveka (Vivi) Reventlow (1896 - 1975)

Märta Mörling (1898 - 1966)

Arvegods mm.

En del möbler och föremål har vandrat från Vennberga via Lund och våra föräldrar till oss fyra bröder. Allt finns beskrivet i mors anteckningar och i intervjuerna med mor och far. Ibland finns en intressant proveniens. Jag skall bara nämna några saker där jag själv kan bidra med några noteringar. Ett exempel är det stora ekskåpet från Karl XII's tid som fick en plats på Oshult efter att man sågat ut en bit av en takbjälke. Det köpte morfar av sin inspektör Münchmeyer. Det blev mors linneskåp och i det förvarades ibland en ask konfekt eller annat godis. På Orup försvann under en period en del av godsakerna i skåpet på ett oförklarligt sätt. Alla bröderna bedyrade sin oskuld och mor misstänkte att mössen varit i farten och satte ut en fälla i skåpet. Men så en dag åkte syndaren fast. Det visade sig inte vara en mus utan Staffan som hade oturen att fastna med fingrarna i kläm. Det gjorde ont och han blev tvungen att erkänna sina synder. Men olyckligast var mor som ångrade bittert att hon gillrat fällan.

I Gudmundtorp fanns en barnmorska som hjälpte mor och alla syskonen till världen. Även hon flyttade till Lund ungefär samtidigt med familjen men ryckte även in när de yngsta två föddes på Vrangelsborg. Det gjorde hon med största glädje eftersom hon var väldigt fäst vid familjen. Hon var dock oerhört sträng mot sin egen dotter som var förbjuden att läsa tidningar och som fick bära ovanligt kyska och tråkiga kläder. Trots detta lyckades dottern bli "lärarinna". Mammans ville ge mor några gåvor som dottern i det längsta ville fördröja. Hon lyckades i alla fall inte med ett vackert rödlakanställe som skickades till Målilla med posten. Senare, efter mammans död fick hon dåligt samvete och skänkte mor Bornholmsuret som senare stod i matsalen på Oshult. Det hade då målats om till vitt. Jag fick en gång följa med mor när hon körde till "Kersti Lärarinna", som då bodde i Hurva. Mor hälsade ibland på denna milda men pigga dam som verkade ha överlevt ett helt århundrade. Hon höll mycket av mor och hade sparat sitt finporlin, som hon alltid önskat att få ge henne. Det var ett så kallat lila "fasan-porslin" som jag senare fick ärva.

Det kan berättas mer om arvegodset som mina bröder och jag fått ta över och som har sitt ursprung i mors släkt, men det blir en helt annan historia

Tack Christian Furst som genom sin släktforskning, bildarkiv och stora kunskap om släkten bidragit till denna skrift. Tack även till Maria Reventlid och Jacob Furst som även bidragit med kunskap om släkten Reventlow och till Pontus Furst som formgivit denna skrift.